

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

25 päivänä tammikuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa — Tuomioiden vastavuoroinen tunnustaminen — Puitepäätös 2008/909/YOS — Soveltamisala — 28 artikla — Siirtymäsäännös — Lainvoimaisen tuomion antamisen käsite

Asiassa C-582/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka rechtbank Amsterdam (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat) on esittänyt 30.10.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 11.11.2015, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

Gerrit van Vemde,

Openbaar Ministerien

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä varapresidentti A. Tizzano, joka hoitaa viidennen jaoston tuomarin tehtäviä, ja tuomarit M. Berger (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet ja F. Biltgen,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.9.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- van Vemde, edustajanaan P. Souren, advocaat,
- Openbaar Ministerie, edustajinaan K. van der Schaft ja U. Weitzel,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman, B. Koopman ja J. Langer,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään G. Eberhard,
- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

— Euroopan komissio, asiamiehinään R. Troosters ja S. Grünheid,
kuultuaan julkisasiamiehen 12.10.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa 27.11.2008 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/909/YOS (EUVL 2008, L 327, s. 27) 28 artiklan 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, joka koskee hof van beroep Antwerpenin (Antwerpenin toisen asteen tuomioistuim, Belgia) Gerrit van Vemdelle määräämän kolmen vuoden vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa Alankomaissa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Puitepäätöksen 2008/909 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä puitepäätöksessä tarkoitetaan:

- a) ’tuomiolla’ tuomion antaneen valtion tuomioistuimen antamaa lainvoimaista päätöstä tai määräystä, jolla luonnolliselle henkilölle määrätään rangaistus;
 - b) ’rangaistuksella’ rikosoikeudenkäynnin perusteella rikoksen johdosta määrättyä tai määräämättömäksi ajaksi määrättyä vapausrangaistusta tai muuta toimenpidettä, joka käsittää vapauden menetyksen;
 - c) ’tuomion antaneella valtiolla’ jäsenvaltiota, jossa tuomio on annettu;
 - d) ’täytäntöönpanovaltiolla’ jäsenvaltiota, johon tuomio lähetetään sen tunnustamista ja täytäntöönpanoa varten.”
- 4 Puitepäätöksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Tarkoitus ja soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tämän puitepäätöksen tarkoituksena on vahvistaa säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tuomitun sosiaalisen kuntoutuksen helpottamiseksi tunnustettava tuomio ja pantava rangaistus täytäntöön.

— —

3. Tätä puitepäätöstä sovelletaan ainoastaan tässä puitepäätöksessä tarkoitettuun tuomioiden tunnustamiseen ja rangaistusten täytäntöönpanoon. — —

— —”

- 5 Mainitun puitepäätöksen 28 artiklassa, jonka otsikko on ”Siirtymäsäännös”, säädetään seuraavaa:

”1. Ennen 5 päivää joulukuuta 2011 vastaanotettuihin pyyntöihin sovelletaan edelleen tuomittujen siirtämistä koskevia voimassa olevia säädöksiä. Pyyntöihin, jotka on otettu vastaan kyseisestä päivämäärästä alkaen, sovelletaan jäsenvaltioiden tämän puitepäätöksen mukaisesti vahvistamia sääntöjä.

2. Jäsenvaltio voi kuitenkin tätä puitepäätöstä tehtäessä antaa ilmoituksen, jonka mukaan se tuomion antaneena jäsenvaltiona ja täytäntöönpanojäsenvaltiona jatkaa sellaisissa tapauksissa, joissa lainvoimainen tuomio on annettu ennen sen ilmoittamaa päivämäärää, niiden voimassa olevien säädösten soveltamista, joita tuomittujen siirtämiseen sovelletaan [ennen] 5 päivää joulukuuta 2011. Jos tällainen ilmoitus on annettu, mainittuja säädöksiä sovelletaan tällöin kaikkiin muihin jäsenvaltioihin riippumatta siitä, ovatko ne antaneet samanlaisen ilmoituksen. Kyseinen päivä ei voi olla myöhäisempi kuin 5 päivä joulukuuta 2011. Mainittu ilmoitus julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Se voidaan peruuttaa milloin tahansa.”

- 6 Puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdan perusteella Alankomaiden kuningaskunta antoi seuraavan ilmoituksen (EUVL 2009, L 265, s. 41):

”Alankomaat ilmoittaa 28 artiklan 2 kohdan mukaisesti, että se tuomion antaneena jäsenvaltiona ja täytäntöönpanojäsenvaltiona jatkaa sellaisissa tapauksissa, joissa lainvoimainen tuomio on annettu kolmen vuoden kuluessa puitepäätöksen voimaantulopäivästä, niiden tuomittujen siirtämistä koskevien säädösten soveltamista, joita sovellettiin ennen tämän puitepäätöksen tekemistä.”

Alankomaiden oikeus

- 7 Vapausrangaistusten ja ehdollisten rangaistusten vastavuoroisesta tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties, jäljempänä WETS), jolla puitepäätös pannaan täytäntöön, 2:11 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. [Turvallisuus- ja oikeus]ministeri toimittaa tuomioistuimen ratkaisun – – toisen asteen tuomioistuimen yleiselle syyttäjälle.

2. Syyttäjä esittelee tuomioistuimen ratkaisun – – välittömästi Arnhem-Leeuwardenin [(Alankomaat)] toisen asteen tuomioistuimen asianomaiselle jaostolle – –”

- 8 WETS:n 2:12 §:n mukaisesti turvallisuus- ja oikeusministeri päättää toisen jäsenvaltion tuomioistuimen ratkaisun tunnustamisesta Arnhem-Leeuwardenin toisen asteen tuomioistuimen asianomaisen jaoston arvioinnin perusteella.

- 9 WETS:n 5:2 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. [WETS] korvaa rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanon siirtämisestä annetun lain (Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnis) suhteissa Euroopan unionin jäsenvaltioihin.

– –

3. [WETS:ää] ei sovelleta tuomioistuimen ratkaisuihin – – , joista on tullut lainvoimaisia ennen 5 päivää joulukuuta 2011.

– –”

- 10 Rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanon siirtämisestä annetun lain 2 §:n mukaan ”ulkomaisten tuomioistuinten ratkaisut voidaan panna täytäntöön Alankomaissa ainoastaan yleissopimuksen nojalla”.
- 11 Tämän lain 31 §:n 1 momentissa säädetään, että ”jos ulkomaisen tuomioistuimen ratkaisu voidaan [rechtbank Amsterdamin (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat)] mukaan panna täytäntöön, se antaa siihen luvan ja ottaen huomioon, mitä sovellettavassa yleissopimuksessa tältä osin määrätään, määrää rangaistuksen tai toimenpiteen, joka Alankomaiden oikeudessa on säädetty vastaavasta rikoksesta”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 12 Pääasiassa kyseessä oleva henkilö eli van Vemde otettiin 27.10.2009 Alankomaissa kiinni Belgian oikeusviranomaisten Belgiassa toteutettavia syytetoimia varten antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella. Sen jälkeen, kun mainittu henkilö oli luovutettu näille viranomaisille, hänet otettiin säilöön, ennen kuin hänet vapautettiin takuuta vastaan tässä valtiossa vireille pannun rikosoikeudenkäynnin puitteissa. Ennen kuin tuomio annettiin, hän kuitenkin palasi omatoimisesti Alankomaihin.
- 13 Hof van beroep Antwerpen määräsi 28.2.2011 antamallaan tuomiolla van Vemdelles kolmen vuoden vapausrangaistuksen. Tämä tuomio tuli lainvoimaiseksi 6.12.2011 Hof van Cassatien (kassaatio tuomioistuin, Belgia) samana päivänä antamalla ratkaisulla, jolla se hylkäsi mainitusta tuomiosta tehdyn kassaatiovalituksen.
- 14 Belgian viranomaiset pyysivät 23.7.2013 Alankomaiden kuningaskuntaa vastaamaan hof van beroep Antwerpenin määräämän vapausrangaistuksen täytäntöönpanosta. Belgian syyttäväviranomainen pyysi 10.10.2013 ennakkoratkaisua pyytäneeltä tuomioistuimelta myöntämään luvan tämän rangaistuksen täytäntöönpanoon.
- 15 Mainittu tuomioistuin miettii tätä pyyntöä käsitellessään, sovelletaanko puitepäätöksen 2008/909 täytäntöön panemiseksi annettuja kansallisia säännöksiä eli WETS:ää pääasiaan.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan yhtäältä tähän kysymykseen olisi ensi näkemältä vastattava myöntävästi, koska WETS:n 5:2 §:n 3 momentista johtuu, että sitä sovelletaan tuomioistuinten ratkaisuihin, jotka ovat tulleet lainvoimaisiksi 5.12.2011 lukien, ja hof van beroep Antwerpenin tuomio on nyt käsiteltävässä asiassa tullut lainvoimaiseksi kyseisen päivämäärän jälkeen eli 6.12.2011.
- 17 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on kuitenkin epäilyksiä tämän lain tulkinnasta puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan perusteella.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa tältä osin, että vaikka puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 1 kohdan nojalla 5.12.2011 alkaen vastaanotettuihin tuomion tunnustamista ja rangaistuksen täytäntöönpanoa koskeviin pyyntöihin sovelletaan jäsenvaltioiden tämän puitepäätöksen täytäntöön panemiseksi antamia sääntöjä, mainitun puitepäätöksen 28 artiklan 2 kohdassa säädetään lähtökohtaisesti, että jäsenvaltio voi antaa ilmoituksen, jonka mukaan tapauksissa, joissa lainvoimainen tuomio on ”annettu” ennen saman jäsenvaltion ilmoittamaa päivämäärää, se jatkaa ennen kyseistä päivämäärää voimassa olleiden oikeudellisten asiakirjojen soveltamista. Alankomaiden kuningaskunta on antanut tällaisen ilmoituksen.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan siinä tapauksessa, että puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohtaa olisi tulkittava siten, että se koskee ennen jäsenvaltion ilmoittamaa päivämäärää annettuja tuomioita riippumatta siitä, milloin niistä on tullut lainvoimaisia, WETS:n 5:2 §:n 3 momentissa olevaa siirtymäsääntöä olisi luettava yhtenäistä tulkintaa koskevan periaatteen

mukaisesti siten, että siinä suljetaan pois WETS:n soveltaminen tuomioistuinten ratkaisuihin, jotka on annettu ennen 5.12.2011. Tästä johtuu pääasian suhteen, että WETS:ää ei sovellettaisi pääasiassa, koska hof van beroep Antwerpenin tuomio on annettu 28.2.2011, ja siten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin olisi toimivaltainen lausumaan Belgian viranomaisten esittämästä pyynnöstä.

- 20 Jos mainitun puitepäätöksen 28 artiklan 2 kohtaa olisi sitä vastoin tulkittava siten, että se koskee tuomioita, jotka ovat tulleet lainvoimaisiksi ennen jäsenvaltioiden ilmoittamaa päivämäärää, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, ettei se WETS:n säännösten perusteella ole toimivaltainen lausumaan mainitusta pyynnöstä.
- 21 Näin ollen rechtbank Amsterdam on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdan ensimmäistä virkettä tulkittava siten, että siinä tarkoitettu ilmoitus voi koskea ainoastaan tuomioita, jotka on annettu ennen 5.12.2011, riippumatta siitä, milloin kyseiset tuomiot ovat saaneet lainvoiman, vai onko kyseistä säännöstä tulkittava siten, että ilmoitus voi koskea ainoastaan tuomioita, jotka ovat saaneet lainvoiman ennen 5.12.2011?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdan ensimmäistä virkettä tulkittava siten, että se koskee tuomioita, jotka on annettu ennen kyseessä olevan jäsenvaltion ilmoittamaa päivää, jolloin tämä päivä ei voi olla 5.12.2011 jälkeen, vai onko sitä ennemminkin tulkittava siten, että siinä tarkoitetaan vain tuomioita, jotka ovat tulleet lainvoimaisiksi ennen mainittua päivää.
- 23 Tämän kysymyksen ratkaisemiseksi on palautettava aluksi mieleen, että puitepäätöksen 2008/909 1 artiklan a alakohdassa määritellään ”tuomiolla” tarkoitettavan tuomion antaneen valtion tuomioistuimen antamaa lainvoimaista päätöstä tai määräystä, jolla luonnolliselle henkilölle määrätään rangaistus. Tämän puitepäätöksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan sen tarkoituksena on vahvistaa säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tuomitun sosiaalisen kuntoutuksen helpottamiseksi tunnustettava tuomio ja pantava rangaistus täytäntöön. Mainitun puitepäätöksen 3 artiklan 3 kohdan mukaan kyseistä puitepäätöstä sovelletaan ainoastaan siinä tarkoitettuun tuomioiden tunnustamiseen ja rangaistusten täytäntöönpanoon.
- 24 Näin ollen puitepäätöksen 2008/909 aineellinen soveltamisala rajoittuu ainoastaan lainvoimaisiksi tullessiin tuomioihin, jotta täytäntöönpanovaltio tunnustaa ne ja panee ne täytäntöön, ja siinä suljetaan pois pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan, hof van beroep Antwerpenin 28.2.2011 antaman tuomion, josta tehtiin kassaatiovalitus Hof van Cassatieen ja joka on tullut lainvoimaiseksi vasta sen jälkeen, kun viimeksi mainittu tuomioistuin hylkäsi valituksen 6.12.2011, kaltaiset valituksen kohteena olevat ratkaisut.
- 25 Tämän jälkeen on huomautettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhtenäinen soveltaminen että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen sen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti (tuomio 28.7.2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 26 Puitepäätöksen 2008/909 1 artiklan a alakohdassa, jossa määritellään tuomion käsitteellä tarkoitettavan lainvoimaista päätöstä tai määräystä, ei ole viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen, joten on katsottava, että tämä käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite, jota on tulkittava yhtenäisesti unionin alueella. Tätä varten on otettava huomioon kyseisen säännöksen sanamuoto ja asiayhteys ja sen säännösten tavoite, jonka osa säännös on (ks. vastaavasti tuomio 28.7.2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, 37 kohta).
- 27 Vaikka puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdan ilmaisut eivät olekaan yksiselitteisiä, tässä säännöksessä oleva viittaus ”lainvoimaiseen tuomioon” puoltaa ennemminkin tulkintaa, jonka mukaan mainitussa säännöksessä tarkoitetaan viimeistä ratkaisua, joka annetaan rikosoikeudenkäynnissä ja jonka myötä tuomitulle henkilölle määrätty rangaistus saa lainvoiman. Tätä tulkintaa tukee kyseisen puitepäätöksen 1 artiklan a alakohdassa oleva ”tuomion” määritelmä. Se, että sekä tässä artiklassa että mainitun 28 artiklan 2 kohdassa viitataan kyseessä olevan tuomion ”lainvoimaisuuteen”, korostaa sitä erityistä merkitystä, joka annetaan viimeksi mainitun säännöksen soveltamiseksi sille, ettei kyseiseen tuomioon voida hakea muutosta, ja siten sille päivälle, jona tämä ominaisuus on saavutettu.
- 28 Koska siis puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdassa olevia käsitteitä ”tuomio” ja ”annettu” on tulkittava itsenäisesti ja yhtenäisesti unionin alueella, näiden käsitteiden ja siten tämän säännöksen ulottuvuus ei voi riippua tuomion antaneen valtion eikä täytäntöönpanovaltion sisäisestä rikosoikeudenkäynnistä.
- 29 Siten on suljettava pois puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdan tulkinta, jonka mukaan sen soveltaminen riippuisi päivästä, jona tuomio on ”annettu” kyseessä olevassa kansallisessa oikeudessa tarkoitettulla tavalla, riippumatta päivästä, jona siitä tulee lainvoimainen.
- 30 Lopuksi asiayhteydestä ja sen kansallisen säännösten tavoitteista, johon pääasiassa kyseessä oleva säännös kuuluu, on muistutettava, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 45–48 kohdassa, että puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohta muodostaa poikkeuksen kyseisen puitepäätöksen 28 artiklan 1 kohdassa säädetystä yleisestä järjestelmästä, jonka mukaan tuomion tunnustamista ja rangaistuksen täytäntöönpanoa koskeviin pyyntöihin, jotka on otettu vastaan 5.12.2011 alkaen, sovelletaan jäsenvaltioiden mainitun puitepäätöksen mukaisesti hyväksymiä sääntöjä. Koska näistä säännöksistä ensin mainittu on poikkeus tästä yleisestä järjestelmästä, sitä on tulkittava suppeasti.
- 31 Koska puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdan suppea tulkinta siten, että se koskee vain viimeistään 5.12.2011 lainvoimaisiksi tulleita tuomioita, rajoittaa niiden tapausten lukumäärää, joihin sovelletaan edelleen ennen mainitun puitepäätöksen voimaantuloa voimassa olleita säädöksiä, ja siten lisää niiden tapausten lukumäärää, joihin voidaan soveltaa jäsenvaltioiden tämän puitepäätöksen täytäntöön panemiseksi hyväksymiä sääntöjä, se takaa parhaiten saman puitepäätöksen tavoitteen saavuttamisen. Kuten puitepäätöksen 3 artiklan 1 kohdasta ilmenee, kyseisenä tavoitteena on mahdollistaa se, että jäsenvaltiot tunnustavat tuomiot ja panevat rangaistukset täytäntöön tuomittujen sosiaalisen kuntoutuksen helpottamiseksi.
- 32 Itävallan hallitus ja Euroopan komissio ovat esittäneet kysymyksen Alankomaiden kuningaskunnan puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdan perusteella antaman ilmoituksen pätevyyydestä tämän ilmoituksen tekemishetken perusteella. Tämän tuomion edeltävässä kohdassa esitetyn tulkinnan perusteella tämä kysymys on kuitenkin luonteeltaan hypoteettinen, koska Alankomaiden kansallisia sääntöksiä, joilla puitepäätös pannaan täytäntöön, joka tapauksessa sovelletaan pääasiassa. Näin ollen tähän kysymykseen ei ole tarpeen ottaa kantaa.
- 33 Edellä todetun perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että puitepäätöksen 2008/909 28 artiklan 2 kohdan ensimmäistä virkettä on tulkittava siten, että se koskee vain tuomioita, jotka ovat tulleet lainvoimaisiksi ennen kyseessä olevan jäsenvaltion ilmoittamaa päivää.

Oikeudenkäyntikulut

- 34 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa 27.11.2008 annetun neuvoston puitepäätöksen 2008/909/YOS 28 artiklan 2 kohdan ensimmäistä virkettä on tulkittava siten, että se koskee vain tuomioita, jotka ovat tulleet lainvoimaisiksi ennen kyseessä olevan jäsenvaltion ilmoittamaa päivää.

Allekirjoitukset